

Nechcete být online a platit kartou? Pod novou vládou to může jít lépe než dříve

26.11.2025 - Libor Vondráček | Strana svobodných občanů

Nastupující vláda ANO, SPD a Motoristů dává najevo, že chce přibrzdit dosavadní tempo digitalizace a reagovat na problematiku digitálního vyloučení. V návrhu programového prohlášení se zavazuje odmítnout euro a zároveň ústavně zakotvit českou měnu i právo na hotovost. „Česká koruna je klíčem k naší ekonomické suverenitě. Zavazujeme se, že naše vláda nepřijme euro ani nepodnikne žádné kroky směrem k jeho zavedení. Navrhujeme Parlamentu ukotvit českou korunu v Ústavě ČR, stejně jako právo držet a používat hotovost jako zákonné platidlo,“ stojí v dokumentu. Podle kritiků to může zpomalit modernizaci státu a rozvoj on-line služeb.

Koalice krok prezentuje jako ochranu svobody a reakci na rostoucí digitální vyloučení. Šéf sněmovního klubu Motoristů Boris Šťastný připomíná, že v textu je silně přítomen rukopis jeho hnutí: „Mezi naše hlavní priority patří odmítnutí emisních povolenek, nezvyšování daní, stabilizace veřejných financí... Koalice odmítla přijetí eura a zavázala se ukotvit českou korunu a právo platit hotovostí v Ústavě.“ Předseda Svobodných Libor Vondráček, jehož strana je součástí vládního bloku, zmiňuje, že se jim podařilo do programu dostat „ukotvení ochrany hotovosti a české koruny v Ústavě“ i obecné referendum.

Na politiku nové vlády navazuje i dlouhodobější debata v Senátu o právu na hotovost a život offline. Ústavní návrh skupiny senátorů ale horní komora letos v říjnu znovu nepřijala. Senátní komise pro ústavu varovala, že „Listina základních práv a svobod nemůže být setrvalým objektem průběžných změn, jinak se z ní stane vcelku obyčejný zákon“. Naopak senátorky Daniela Kovářová a Jana Zwyrtek Hamplová nebo senátor Michael Canov upozorňovali na riziko, že „právo platit hotovostí ze zákona postupně zmizí“.

Jako kompromis vidí někteří právníci úpravu role centrální banky. Úspěšný kandidát na ústavního soudce Michal Bartoň míní, že „stačí doplnit České národní bance ústavní povinnost emitovat bankovky a mince, čímž se ústavně zajistí, že stát nebude moci běžným zákonem zrušit hotovost“. Profesor ústavního práva Jan Kysela naopak zdůrazňuje, že změna ústavy není nezbytná: „Řešení nemusí být právní, má být zpravidla až to poslední.“ Podle něj je problém spíš v tom, že autoři digitálních reforem žijí „v jiném vesmíru“ a nepočítají s lidmi, kteří chtějí zůstat v analogovém světě.

Paralelně sílí evropský tlak na to, aby základní služby zůstaly dostupné i mimo internet. Mezinárodní iniciativa RightToOffline, podepsaná více než šesti sty organizací a vědců, upozorňuje, že přes 40 procent Evropanů má problém s používáním digitálních nástrojů. V Česku podle výzkumu PAQ Research „až 17 % dospělých nepoužívá digitální technologie či nemá stabilní internet, dalších 16 % je digitálním vylučováním ohroženo“. Právník Hynek Trojánek z IuRe připomíná případy povinných datových schránek nebo dražších papírových jízdenek: „V některých městech jsou lístky na MHD placené hotově i dvakrát dražší... Jihomoravský kraj aktuálně zavádí za platbu hotově ve vlaku přírázku 50 Kč.“

Výkonný ředitel IuRe Jan Vobořil však varuje, že samotná ústava problém nevyřeší: „Nevoláme nutně po změně ústavy... chceme hlavně respektování potřeb lidí, kteří z různých důvodů s technologiemi nepracují.“ Podle něj veřejná správa i soukromý sektor tyto občany často považují za „druh před vyhynutím“, přesto „digitální propasti s námi budou stále“.

Data zároveň ukazují, že hotovost v Česku nezmizela. Průzkum STEM/MARK pro Euronet zjistil, že hotovost pravidelně používá 72 procent lidí, tři čtvrtiny ji nosí „pro jistotu“ a necelé procento populace funguje zcela bez ní. „Hotovost zůstává pro Čechy symbolem jistoty i praktičnosti... Nezastupitelnou roli pak má především pro seniory, živnostníky nebo obyvatele menších obcí,“ říká Ondřej Kozák z Euronetu.

Ekonom Martin Slaný připomíná, že hotovost má význam i v moderní ekonomice: „Hotovost není barbarský relikt.“ Podle něj by stát neměl přikazovat, jak má člověk platit, a neexistuje jednoznačný důkaz, že bankovky automaticky živí šedou ekonomiku. Oproti tomu ústavní právník Stanislav Balík varuje před „petrifikací“ hotovosti, která „brání přirozenému vývoji platebního styku“ a mohla by ohrozit služby založené čistě na platbě kartou.

Odklad e-Legislativy: systém „není připraven“

Digitalizační brzdu potvrzuje i nový krok vedení sněmovny. Předseda SPD a současně šéf dolní komory Tomio Okamura oznámil, že navrhne zařadit na středěční jednání roční odklad povinného využívání systému e-Legislativa pro novelizaci zákonů. „Stát do toho investoval spoustu peněz, ale není to připraveno tak, abychom v tom mohli legislativně pracovat,“ řekl.

Ministerstvo vnitra ve svém odůvodnění přiznává, že „dosavadní praxe ukazuje, že práce v systému činí uživatelům obtíže“ a plnohodnotné uvedení do praxe „vyžaduje delší období“. Podle Senátu je systém ve stavu, kdy by „práci senátorů ztížil“, uvedl předseda Miloš Vystrčil, který ocenil, že sněmovna chce odklad projednat co nejdříve. Původně měla být e-Legislativa povinná od 15. ledna příštího roku, odklad to posouvá o celý rok.

Převzato z Echo24.cz

<https://svobodni.cz/nezarazene/nehcete-byt-online-a-platit-kartou-pod-novou-vladou-to-muze-jit-lepe-nez-drive>